

Vardagsindex 2021 – svenskarnas inställning till vardagsdrickande

Förord

IQ mäter varje år svenskarnas attityd till vardagsdrickande. Attityder ändras långsamt men över tid kan vi skymta förändringar. Årets resultat visar att attityden till vardagsdrickande är den mest tillåtande sedan mätningarna startade 2015.

Exakt vad förändringen i attityd beror på är svårt att veta, men en möjlig förklaring till förändring just nu är att vi ser en pandemi-effekt. I vår kultur finns en stark koppling mellan sociala sammanhang och alkohol. Att ses på en afterwork eller bjuda hem vänner på middag är för de flesta förknippat med att dricka alkohol. Efter en lång period med få sociala sammanhang är vi många som längtar efter att få umgås med vänner och bekanta igen.

För många har också pandemin inneburit att gränserna mellan vardag och helg har suddats ut. Oavsett hemmaarbete eller inte, har nog alla upplevt att aktiviteter ställts in och att mer tid spenderats i hemmet. När gränserna suddas ut och kvällarna hemma liknar varandra spelar

veckodagarna mindre roll. Kanske lägger vi då inte heller så stor vikt vid om vinflaskan korkas upp en tisdag eller lördag.

I Vardagsindex ser vi en mer tillåtande syn på vardagsdrickande, samtidigt som den faktiska konsumtionen minskar. Kan resultatet vara en indikation på dryckesmönster i förändring? Det är en spännande utveckling som vi på IQ kommer att följa noggrant och med stort intresse.

Vi vet att kunskapen om hälsoriskerna med alkoholkonsumtion är låg hos allmänheten. Allt för få känner till sambandet mellan alkohol och sjukdomar som cancer och hjärt-kärlsjukdomar. Det finns ingen riskfri nivå, även en låg konsumtion ökar riskerna. Därför behöver vi öka kunskapsnivån och verka för ett smartare förhållningssätt till alkohol.

Vi har väntat och vi har längtat. När vi nu med glädje ses igen, kom ihåg att visa hänsyn och att umgås med omtanke om varandra.

Karin Hagman
Vd, IQ

Foto: Fond & Fond

ALKOHOLKONSUMTION I SVERIGE

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, mäter kontinuerligt svenskarnas alkoholkonsumtion. Under den femtonårsperiod som de så kallade Monitormätningarna täcker har konsumtionen blivit något mindre berusningsorienterad, men vardagsdrickandet har inte blivit vanligare. Den totala konsumtionen har minskat samtidigt som antalet konsumtionstillfällen har legat relativt konstant runt 5,2 i månaden. Den genomsnittliga mängden alkohol per konsumtionstillfälle har alltså sjunkit.

Enligt den senaste mätningen har 77 procent av respondenterna druckit under de senaste 30 dagarna. Män dricker fortfarande mer än kvinnor, men sedan början av 2004 har det skett en gradvis utjämning mellan könen som huvudsakligen beror på att männens vanor blivit mer återhållsamma.¹

Systembolaget har följt hur svenskarnas alkoholvanor har förändrats under pandemin där 70 procent svarar att deras alkoholkonsumtion är oförändrad jämfört med samma period förra året, 19 procent uppger att den har minskat och 8 procent att den har ökat. Bland 17–29-åringar syns den största minskningen i konsumtion, 31 procent uppger att deras alkoholkonsumtion är lägre jämfört med samma period förra året.²

¹ <https://www.can.se/app/uploads/2020/10/can-rapport-195-sjlvrapporterade-alkoholvanor-i-sverige-2004-2019.pdf>

² <https://www.omsystembolaget.se/folkhalsa/samhalle/rapporter-och-seminarier/alkoholkonsumtion-i-sverige-och-varlden/sa-dricker-vi-i-sverige/>

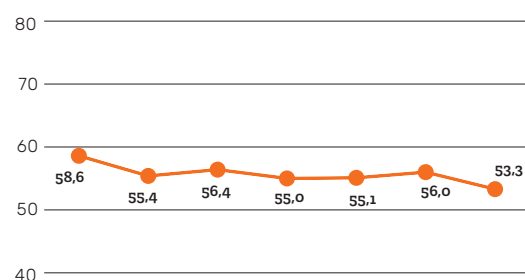
Vardagsindex 2021

Sedan 2015 har IQ mätt svenskarnas attityder till vardagsdrickande. Utifrån svaren på fem frågor om vad människor tycker är rätt eller fel när det gäller alkohol i olika vardagsituationer skapas Vardagsindex. Ju högre indexvärde, desto mer återhållsam är attityden. Om alla svarade "helt fel" på alla frågor skulle indexvärdet bli 100. Och om alla svarade "helt rätt" skulle det bli 0.

ALLTMER TILLÅTANDE ATTITYD

Årets indexvärde är det lägsta som har uppmätts sedan mätningen startades 2015. Vilket tyder på att svenskarnas attityder till vardagsdrickande har blivit mer tillåtande. Från 2016 till 2020 har indexvärdet varit relativt stabilt med mindre skiftningar mellan åren. Sett över tid syns större förändringar. Mellan 2015 och 2021 sjönk indexvärdet från 58,6 till 53,3, en minskning med 5,3. Även jämfört med föregående år syns en större förändring än tidigare då indexvärdet har gått ned med 2,7 enheter.

Figur 1. Vardagsindex 2015-2021

SKILLNADEN MELLAN KÖNEN MINSKAR

Män har en mer tillåtande attityd till vardagsdrickande än kvinnor. Men skillnaderna mellan könen minskar. Över tid är det kvinnorna som uppvisar den största attitydförändringen, från 62,7 år 2015 till 55,5 år 2021. Minskningen i indexvärde har varit ganska stabil, men minskade tydligt i årets mätning, med 3,9 enheter, jämfört med förra årets mätning.

Även männens inställning till vardagsdrickande har blivit mer accepterande över tid. 2015 hade männen ett indexvärde på 54,5 jämfört med 51,2 i årets mätning.

90- OCH 80-TALISTER MEST TILLÅTANDE

Med undantag för mätningen 2017 har den yngsta åldersgruppen stått för den mest tillåtande attityden till vardagsdrickande. Men i årets undersökning syns en förändring där de yngsta, personer födda sent 90-tal och 00-talister, har en mer återhållsam attityd än tidigare generationer i motsvarande ålder. Det är framför allt de unga männen som driver den utvecklingen, de har blivit mer återhållsamma samtidigt som de jämnåriga kvinnorna blivit mer tillåtande. Den mest tillåtande attityden finns hos 80- och 90-talisterna.

Gruppen över 75 år är fortsatt de med den mest återhållsamma inställningen till vardagsdrickande. Men det är samtidigt den grupp som uppvisar störst attitydförändring över tid, från ett indexvärde på 72,7 vid den första mätningen 2015 till 58,5 år 2021, en minskning med 14,2 enheter.

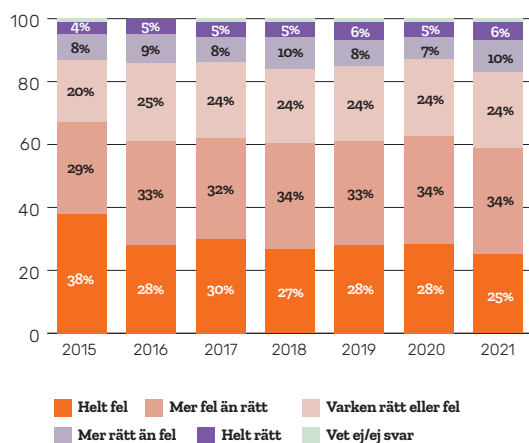

Årets indexvärde är det lägsta som har uppmätts sedan mätningen startades 2015. Vilket tyder på att svenskarnas attityder till vardagsdrickande har blivit mer tillåtande.

MER TILLÅTET ATT VARDAGSDRICKA

En av frågorna som utgör Vardagsindex gäller om det är rätt eller fel att dricka ett eller två glas vin eller öl två eller flera vardagar i veckan. Resultatet visar en förskjutning mot en mer tillåtande attityd. Andelen som anser att det är "helt fel" har minskat från 38 procent 2015 till 25 procent 2021. Under samma tidsperiod har andelen som anser att det är "helt rätt" eller "mer rätt än fel" ökat från 12 procent till 16 procent.

Figur 2. Att dricka ett eller två glas vin/öl två eller flera vardagar i veckan?

På frågan om det är rätt eller fel att dricka ett eller två glas vin eller öl för att koppla av en vardagskväll svarar knappt var tredje respondent att det är "helt rätt" (14 procent) eller "mer rätt än fel" (18 procent). 11 procent svarar att det är "helt fel".

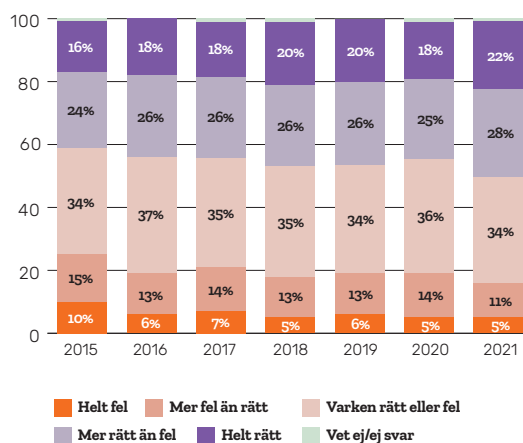
TA ETT GLAS PÅ STAN

Den fråga vi ser störst attitydförändring i över tid, sett till andelen som tycker att det är rätt, är att träffa vänner "på stan" en vardag och ta ett eller två glas vin eller öl. Där har andelen ökat från 40 procent 2015 till 50 procent 2021. Det syns även en tydlig skillnad jämfört med 2020 då endast 44 procent ansåg att det är rätt.

Bland dem som tycker att det är rätt är det vanligare med män, 80- och 90-talister, storstadsbor och personer som dricker alkohol flera gånger i veckan.

2015 ansåg 25 procent att det var fel att träffa vänner på stan en vardag och dricka alkohol, 2020 var den siffran 19 procent och 2021 är det 16 procent.

Figur 3. Att träffa vänner "på stan" och ta ett eller två glas vin/öl på vardagar?

ATTITYD TILL VARDAGSDRICKANDE UNDER PANDEMIN

I årets undersökning ställdes en extra fråga, om det är mer eller mindre accepterat att dricka alkohol på en vardag under pandemin. Bland dem som uppger att deras attityd påverkats under pandemin är det fler som tycker att det har blivit mer accepterat än som tycker att det har blivit mindre accepterat. Det är vanligare att personer under 24 år, studenter och personer som konsumerar alkohol fler än två gånger i veckan, anser att det har blivit mer accepterat att dricka på en vardag.

Den största andelen av respondenterna, 64 procent, svarar att det är oförändrat, varken mer eller mindre accepterat. Det speglar också hur konsumtionen ser ut där mätningar visar att 70 procent uppger att deras alkoholkonsumtion är oförändrad jämfört med samma period året innan.

Om undersökningen

IQs Vardagsindex är ett samlat mått på svenskarnas attityd till vardagsdrickande. Indexet skapas från svaren på fem frågor om vad människor tycker är rätt eller fel när det gäller alkohol i olika vardagssituationer. Vardagsindex har tagits fram sedan 2015. Frågorna ställs till personer som är 16 år och äldre. Undersökningen genomförs av Novus på uppdrag av IQ. Årets resultat är baserat på 4 020 intervjuer under perioden 15–31 maj.

Ju högre indexvärde, desto mer återhållsam är attityden. Om alla svarade "helt fel" på alla frågor skulle indexvärdet bli 100. Och om alla svarade "helt rätt" skulle det bli 0. Med anledning av coronapandemin har respondenterna ombetts att i sina svar värdera hur de ser på att dricka alkohol i olika sammanhang – inte huruvida företeelsen är rätt eller fel utifrån eventuella riktlinjer från Folkhälsomyndigheten eller andra myndigheter.

The logo consists of the letters 'I' and 'Q' in a bold, white, sans-serif font. The letter 'Q' is stylized with a white silhouette of a bottle inside its upper curve.

IQ finns för att de som dricker alkohol ska kunna göra det på ett smartare sätt med omsorg om hälsan så att ingen tar skada. IQ är ett fristående dotterbolag till Systembolaget. Läs mer på iq.se.